

ԳՐԱԿԱՆ

ԱՆԿԱՊ ԽՈՇԵՐ

Սէրը թագաւորն է զգացուձեցրուն: Լեզուի բերուոր բառերուն մէջ անո՛րն է գերազանց տեղը, Աստուծմէ ետք ու Անո՛ր իսկ կողքին: Սէրը Աստուծոյ ստորագելիներուն մեծագոյնն է ու ամենէն ճշմարիտը: Տիեզերքն ու մարդկային կեանքը անո՛ր կը պարտին իրենց ծնունդն ու գոյատեւումը: Առանց սիրոյ՝ մարդերը չառնոց բլբլած պիտի ըլլային զիրար ու անհետ ջնջուած աշխարհի երեսէն: Սէրը հզօր է: Սէրը երջանկութիւն է: Սէրը կեանք է: Տիեզերքի սիւները անոր շնորհիւ է որ կանգուն կը մնան: Ի՞նչ պիտի ըլլայինք մենք, եթէ Աստուած լոկ բոլորի մը համար դադրէր մեզ սիրելէ: Անոր ճշմարիտ, անխառն, գերազանց ու անսպառ սիրոյն ենք պարտական ամէ՛ն ինչ: Սէրը մարդերը հրաշափոխող, զանոնք անքաններու մակարդակէն մինչև կատարելութեան գերագոյն բարձունքը հանող մոգական ոյժն է:

Սէրը սկիզբն է ու պատճառը բոլոր բարի ու օգտակար բաներուն: Բոլոր մեծ առաքինութիւնները անկէ կը բխին: Պարտաճանաչ ենք մեր գործին նկատմամբ՝ որովհետեւ կը սիրեմք զայն: Զոհաբերող ենք ու ծառայասէր՝ որովհետեւ կը սիրեմք մեր նմանները: Խոնարհ ենք ու համբարող՝ որովհետեւ կը սիրեմք մեր հոգիւն, մասնիկը՝ տիեզերքը լցնող Մեծ Հոգիին: Ճշմարտախօս ենք ու անկեղծ՝ որովհետեւ կը սիրեմք ճշմարտութիւնն ու Գերազանց Ճշմարիտի տակը: Ամէն վտեմ ու աղնիւ արարքի ետին սեւը կայ: Աւելի տանելի պիտի ըլլար կեանքը առանց արեւի կենսատու լոյսին քան առանց սիրոյ բարբերի:

Սէրը կեանքին չափ իրական է ու մահուան չափ զօրաւոր: Անկէ անդին պաշտամունքը կայ միայն, որ գլխաւորութեամբ սէրն է, աստուածներուն յատուկ:

X

Մի՛ գոհանար(*), մի՛ փորձեր գոհանալ կեանքին քեզի պարզեւած ճղճիմ ու վաղանցուկ հաճոյքներով: Անոնցմէ ներս իրական երջանկութիւնը որոնել՝ պիտի նշանակէր մասնակից ըլլալ աներազ ու վատշուէր մարդերու վերապահուած կորսնեքին: Անոնց միջոցաւ հոգիի խաղաղութեան տիրանալ փորձել՝ պիտի նշանակէր առ ոչինչ համարել դարաւոր փորձառութիւնը մարդկութեան: Այլ հեռու կեցիք անոնցմէ ու երեւք պիտի չզղջաս: Անհաշուելի ժամանակներէ ի վեր մարդիկ որոնած են երջանկութիւնը, վաղած են անոր ստուերին ետեւէն խելայեղօրէն, իրենց ճամբուն վրայ տորելով յաճախ իրաւ արժէքներ, իրական երջանկութեան ազդակներ երբեմն, ու արեւներով սրտերը իրենց նմաններուն: Բայց երջանկութիւնը միշտ ալ խոյս տուած է անոնցմէ: Վասն զի սխալ ճամբաներէ ուղած են հասնիլ ու կողմնակի դռներէ մտնել լուսաճառանչ ապարանքը անոր: Վասնզի չեն փնտռած զինքը հոն՝ ուր միայն ան կրնար գոյուլութիւն ունենալ յարստամ: Ուղած են երջանկութիւնը հրաւիրել իրենց հոգիներէն ներս՝ երբ անպատկառօրէն բազմեցուցած էին հոն ստուլիւնը, կեղծիքն ու վատուութիւնը, վանելէ ետք անկէ Աստուած ու ամէն սրբութիւն:

Մարդիկ փնտռած են երջանկութիւնը իրենց կեանքին ամբողջ երկայնքովը: Ու չեն տիրապաճ յանոր: Ան խոյս տուած է իրենցմէ, ամէն անգամ երբ կարծած էին բանտել զայն իրենց հոգիներուն խորը: Գիտնանք սա հիմնական ճշմարտութիւնը թէ երջանկութիւնը փնտռելէ առաջ պէտք է փնտռել զԱստուծո: Ու գտնել: Արգահատելի են իսկապէս մարդերը: ՂԱստուած կ'ուրանան ու երջանկութեան կը հաւատան: ՂԱյն իրենց սրտէն դուրս կը հանեն ու երջանկութիւնը անկէ ներս կ'ուզեն առնել: Խեղճ մարդեր:

(*) Ասկէ անդին գրութիւնը կը շարունակուի երկրորդ գէմբով: Հեղինակը զայն առած է Վեյալական խորագրութեամբ և բաց-նամակի ձևով սիրելիի մը ուղղուած իր անտիպ երկէն:

Չգիրացան ու չեն գիրտեր նոս այսօր, հա-
կառակ բերրուոր դարերու փորձառու-
թեան, թէ Աստուծոյ բացակայութիւնը
բացակայութիւնն իսկ է երջանկութեան,
և թէ ա՛յնքան զարհուրելիօրէն նկարա-
գրուած դժոխքը ուրիշ բան չէ բայց
եթէ բացակայութիւնը Սիրոյ ու Լոյսի
Գերագոյն Աղբիւրին: Հոն ուր չկայ Աս-
տուած՝ կայ սատանան, և հոն ուր ներ-
կայ է սատանան՝ կայ անպայման թշուա-
ռութիւն, վիշտ ու ցականներու կրճատում:

Գիտեմ թէ հունուորէն ու չօշափե-
լիէն անգլիս անցնելու անստակ մտքեր
պիտի այս խօսքերը գտնեն քիչ մը վե-
րացական ու տարտամ: Բայց այդ ոչինչ
կը փոխէ իրականութենէն:

X

Լա՛յն բաց դռները հոգիիդ այլոց
ցաւերուն ու տառապանքներուն դիմաց ու
մի՛ վախնար երբեք ընդունելու զանոնք
անկէ ներս: Վստահ եղի՛ր որ երջանկու-
թիւնն է որ պիտի մտնէ հոգիիդ ներս
անոնց ետեւէն: Աւելին, Նոյն այդ ցաւերն
ու տառապանքներն են որ պիտի հետզ-
հետէ քաղցրանան հոգիիդ խորք ու փոխա-
կերպունին ուրախութեան ու հրճուանքի:
Սորվէ թէ տառապանքը թշնամին ու հա-
կառակորդը ըլլալէ աւելի լրացուցիչն է
ու անբաժան ընկերակիցը երջանկութեան:

Պէտք է գիտնաս որ երջանկութիւնը
կրնաս վայելել այն չափով՝ որչափով որ
քաջութիւնը ունենաս հոգիիդ ներս հիւր-
ջնկալելու վիշտ ու տառապանք: Գիտակե-
ցութեամբ ու այլոց օգտին համար սիրա-
յոթար կերպով կրուած վիշտ ու տառա-
պանք: Կեանքի քաղցրութեան բաժակէն
պիտի կրնաս ըմպել ա՛յնքան միայն՝ որ-
քան արիւժութիւնը ունենաս չմերժելու
անոր շրթներուդ երկարած բաժակը դառ-
նութեան: Առանց տառապանքի՝ երջան-
կութիւնը խաբկանք է միայն: Առանց
խաւարի՝ լոյսը ունի մ՛ի մէկ արժէք: Ա-
ռանց մահուան՝ կեանքը շատ բան պիտի
կրնայ ներ իր իմաստէն ու քաղցրութե-
նէն, դառնալու համար անտանելի ու
անկրելի բեռ մը: Ու առանց Գողգոթայի
խաչին՝ չկայ լուսաւոր փառքը յարու-
թեան:

Դիւրին շահուած յաջողութիւններու
ու աժան ձեռք բերուած յաղթանակներու
մի՛ վստահիր: Գիտցիր թէ անոնք կը
նմանին հոյակերտ ու հսկայ ապարանք-
ներուն՝ որոնց հիմը խախտու է սակայն,
և որոնք պատրաստ են գետնամած խո-
նարհելու քամին առաջին իսկ շունչէն:
Գողգոթայի մը կամուր որ գիտակից
տառապանքով շահուած յաղթանակները
միայն կրնան ըլլալ ամուր ու տևական:

X

Մի՛ կլանուիր ճիղճ ու անիմաստ հա-
ճոյքներովը կեանքին: Անոնք իրենց ան-
տեսանելի այլ սրածայր մագիկներով կը
պեղեն հոգիդ՝ հոն ներմուծելու համար
իրենց թոյնը, աղբուկի նման քամելէ
ետք կենսահիւթը անոր, անկէ դուրս վա-
նելէ ետք Աստուած ու սրբութիւն, անկէ
ներս խորտակելէ ետք պաշտամունքի
ամէն օղտան, շնջելէ ետք գեղեցկութեան
ամէն հետք, բարութեան ամէն զգացում,
ճշմարտութեան ամէն ըմբռնում, արդա-
րութեան ամէն հաւատք: Յետոյ, առանց
որեւէ ընդդիմութեան, կոտորելու համար
անոնց փլատակներուն վրայ մեհենները՝
իրենց սուտ ու կեղծ աստուածներու պաշ-
տամունքին: Այդ հաճոյքները քիչ առ-
քիչ, անզգալիօրէն, կը հիւծեն, կը խոր-
տակեն, կը սպաննեն լաւագոյն մասդ,
մարմին կոչուած տկար ու ժամանակաւոր
գոյացութեան, ամէն բոլոր քայքայուե-
լու, փոշիանալու սարսափը ապրող միւս
մասիդ շունչ ու կեանք տուող: Վախցի՛ր
անոնցմէ, ըսել կ'ուզեմ մեղապարտ հա-
ճոյքներէն, ինչպէս կը վախնաս փուռ
մարմինդ գերութեան, ստրկութեան,
մահուա՛ն ենթակող ոյժերէն մարդերուն
ու ընտրեալն: Վախցիր նոյնչափ և աւե-
լի, Տէրունական պատգամին համաձայն:
Պահ մը վեր բարձրացուր հայեացքդ
մեր առօրեան աւլցող, կլանող մանր-
մունր տաղտուկներէն, նոյնքան մանր-
մունր հաճոյքներէն ալ:

X

Կեանքի որեւէ հանդրուանին երբ
ճամբադ երկճղի՝ նախընտրութիւնդ մի՛
տար մէկուն կամ միւսին: Տառամուծմբ

թող տեղ չգտնէ քեզմէ ներս ու շուտ-
րումը թող չկասեցնէ թափը քայլերուդ։
Դիտցիր որ չարիքն ու անոր յառաջա-
ցուցած դառնութիւնները գոյ են, մեծ
կամ փոքր չափերով, երկուքին ալ լայն-
քին ու երկայնքին, քանի որ երկուքն
ալ կ'անցնին կեանք կոչուած այս ճար-
ցունքի հովիտին ընդմէջէն։ Այլ գերա-
գոյն վատահոլութեամբ մը յանձնուէ նա-
խախնամութեան ամենազօր Աշին առաջ-
նորդութեան։ Այդ կերպով գտնէ խնայած
կ'ըլլաս քեզ ապագային կամովին տառա-
պանքին ընդառաջած ըլլալու ողբերգու-
թիւնը։

X

Մի՛ թողուր որ զգացումներդ իրենց
գերհզօր տիրապետութեան տակ առնեն
բանականութիւնդ։ Մի՛ ալ թողուր որ
բանականութիւնդ դուրս գայ իր իրաւա-
սութեան սահմաններէն ու իր հակայ թա-
թին ներքեւ ճգմէ գունազեղ փունջը
զգացումներուդ։ Ուղեբորդ թող առնեն ո՛չ
մէկ քայլ լոկ մէկուն կամ միւսին թե-
լադրանքով։ Զեռքերդ թող ընեն ո՛չ մէկ
չարժում երբ այդ երկու մրցորդ ոյժերը
պայքարի մէջ են քեզմէ ներս։ Զանոնք
հաշտեցնելու կերպը պէտք է որ գիտնաս
ամենէն առաջ, Դիտցած եղիր թէ լոկ իր
բանականութեամբ առաջնորդուող սօ-
փեատը նո՛յնքան ենթակայ է բարոյական
խորխորատը իյնալու փորձութեան, որ-
քան լոկ իր զգացումներով առաջնորդ-
ուող թեթեւամտը։

X

Սխալ ըմբռնուած անձնասիրութիւն
մը գոյութիւն ունի շատերու մօտ։ Ամէն
այլասիրական արարք խորքին մէջ հաս-
տատումն իսկ է յաճախ ենթակային անձ-
նասիրութեան։

Սիրի՛ ուրիշները, Բայց սիրէ այն-
պէ՛ս ու այն չափով՝ ինչպէ՛ս ու ի՛նչ
չափով որ կը սիրես անձդ։ Անձէջ նուազ
սէր մը հանդէպ ուրիշին շատ հեռու չէ
անտարբերութիւնէն ու շատ դիւրաւ կրնայ

փոխուիլ ատելութեան, մինչ անձէջ ա-
ւելի սէր մը՝ խարկանք մըն է լոկ, սուր-
բերուն համար իսկ դժուար ըմբռնելի։ Ո՛չ
մէկ կրօնք և ո՛չ մէկ վարչակարգ կրնայ
քեզ թելադրել որ չապկկդ, իբրեւ գերա-
գոյն սիրոյ ապացոյց, նուիրես ուրիշին՝
երբ շունիս ուրիշ մը՝ անով ծածկելու
համար մերկութիւնը մարմնիդ։ Այդպիսի
արարք մը շատ հեռու պիտի չըլլար մէկ
չապկկը քու և ընկերոջդ միջեւ հաւասա-
րապէս բաժնելու գերազանց յիմարու-
թիւնէն։

Սիրէ՛ ուրիշները։ Բայց անոնց հետ
ու անոնցմէ առաջ՝ սիրէ՛, սորովէ՛ սիրել
քու իսկ անձդ։ Լաւագոյն ու տեւական
մասը անձիդ։ Անկորնչելի ու յաւիտենա-
կան եօդ՝ որուն հանդէպ սիրոյ պակաս
մը, որուն արդար պահանջներուն ան-
տեսումը և որուն նկատմամբ հոգառու-
թեանդ մէջ փոքրիկ թերացում մը ամե-
նէն մահացուն գործել պիտի տար քեզ
մեղքերուն։ Սիրէ՛ հոգիդ ու ատիկա բաւ
է քեզ։ Որովհետեւ այն ատեն չես կրնար
չսիրել նաև ուրիշները։ Մարդիկ պիտի
չկարենան երբեք ուրիշը սիրել՝ առանց
լիովին ըմբռնած ըլլալու իմաստը նեմա-
րիս անձնասիրութեան։

X

Վայելելու համար գէթ մակերեսային
ու վաղանցուկ երջանկութեան պահեր,
հարկ է ունենալ առողջութիւն եւ հաբս-
տութիւն։ (Մեր եկեղեցւոյ Ս. Պատկադրու-
թեան խորհուրդին մէջ ասոնց հակառիշ-
տերը միայն — հիւանդութիւն և աղքա-
տութիւն — յիշուած են յանուանէ)։ Իսկ
այդ երկուքին տիրացումը պայմանաւոր
է երկու ուրիշ առեւտրներով՝ խելք և
բարիտ։ Յիշեալ առեւտրներու իւրաքանչիւր
զոյգի պարագային, մէկուն տկարութիւնը
կամ բացակայութիւնը կը վտանգէ միւսին
ալ գոյութիւնը։ Մարդիկ միշտ ալ հա-
մադուած են իրենց խելքի առատութեան
ու արտոնջացած իրենց բախտէն։

(Գրութիւն 1)

Գ. ՃԱՐՏԱՐ